

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Visienota "Edusprong"

Van Achterstand naar Voorsprong

Plan voor een kwalitatief versterkt volwassenenonderwijs
in uitvoering van het relanceplan "Vlaamse veerkracht"

Inleiding

Door de coronacrisis werden heel wat sectoren geconfronteerd met verplichte sluitingen en werknemers getroffen door tijdelijke of definitieve werkloosheid. Daarom focust dit relanceplan op de beroepsgerichte, kwalificerende en duurzame vorming voor mensen die noodgedwongen moeten bijscholen of omscholen. Ook wie minder rechtstreeks getroffen was, moest door de verregaande maatregelen vaak zijn levenswijze aanpassen, zijn gezins- en professionele leven herorganiseren en zijn sociale leven herdenken.

De impact van de coronacrisis op het volwassenenonderwijs is groot. De centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs moesten hun fysieke lessen noodgedwongen stopzetten en schakelden – waar mogelijk – over op afstandsleren. Anders dan het leerplichtonderwijs, werden in het volwassenenonderwijs ook heel wat opleidingen afgebroken of niet meer opgestart. Kwetsbare cursisten haakten af, o.a. omdat ze bezorgd waren over de mogelijke gezondheidsrisico's. Ook in het nieuwe schooljaar 2020-2021 zijn de problemen nog niet van de baan door het verplicht overschakelen op afstandsonderwijs in heel wat opleidingen.

Een crisis biedt ook een kans op een sprong voorwaarts. Opleiding en vorming zijn hierbij cruciale elementen. Het Vlaams volwassenenonderwijs is een belangrijke partner voor een samenleving die opstaat uit de crisis, die nieuwe wegen inslaat en nieuwe kansen benut. De centra voor volwassenenonderwijs (cvo) en de centra voor basiseducatie (cbe) zijn daarbij een belangrijke schakel binnen een breder veld van vorming, opleiding, werk en sociale ontplooiing. Niet als concurrent, maar als partner van andere opleidingsverstrekkers.

Het volwassenenonderwijs blijft daarom voluit inzetten op het aanbieden van een brede en duurzame vorming met als doel een bijdrage te leveren aan de persoonlijke ontwikkeling en het maatschappelijk functioneren, het beheersen van een taal, de verdere deelname aan onderwijs of het uitoefenen van een beroep. Dit relanceplan focust op het opvangen van de shock van de coronacrisis via een lokaal verankerd, arbeidsmarktgericht aanbod, een vernieuwing van het opleidingsaanbod, het flexibeler maken van de opleidingsmogelijkheden en het actief in de markt zetten van het aanbod. Op die manier willen we voor alle volwassenen de mogelijkheid tot een 'Edusprong' creëren en de centra een stevige kwaliteitsimpuls geven.

Een behoeftegerichte invulling van het opleidingsaanbod volwassenenonderwijs in afstemming met lokale partners op basis van een regioscan, vormt een sleutelement. Tegelijkertijd maken we werk van vernieuwde toekomstgerichte beroepsopleidingen die we flexibel aanbieden. Daarnaast zetten we in op een ruim toegankelijk en aantrekkelijk digitaliseringsaanbod. De ongekwalificeerde uitstroom dringen we terug door gerichte acties.

De beleidsdomeinen Werk en Onderwijs zien het schooljaar 2021-2022 als "Jaar van de Opleiding". Daarom lanceren we een groot offensief op vlak van opleiding, zowel voor werkzoekenden, als voor tijdelijk werklozen, als voor inactieven, als voor mensen die een job hebben maar zich wensen of genooddaakt zien, te heroriënteren specifiek gericht op het volwassenenonderwijs. Daarom is levenslang leren ook als belangrijke prioriteit opgenomen in het relanceplan voor de Vlaamse arbeidsmarkt 'Alle hens aan dek', alsook in het 'Voorsprongfonds' die de relance in het hoger onderwijs voorziet. Met Edusprong willen we van het volwassenenonderwijs een sterk en gekend merk maken, dat ook de nodige kruisbestuiving voorziet met de arbeidsmarkt en andere opleidingsverstrekkers.

We doen dit alles binnen een langetermijnvisie op levenslang leren en binnen een breed partnerschap met VDAB, Syntra's en de sectoren.

1. Omgevingsanalyse

Voor de Vlaamse Regering is levenslang en levensbreed leren een prioriteit die is opgenomen in het Vlaams regeerakkoord 2019-2024¹. De experts van het maatschappelijk en economisch relancecomité² onderstreepten andermaal het belang ervan. Het Vlaams parlement formuleerde eveneens een aantal aanbevelingen ten aanzien van het volwassenenonderwijs. Ten slotte is er ook heel wat onderzoek over levenslang leren in Vlaanderen. In lijn met het voornemen om 'data-driven' beleid te voeren, is deze visienota gebaseerd op een omgevingsanalyse.

Nieuwe maatschappelijke uitdagingen versus de Vlaamse leercultuur

Deze crisis toont aan dat het meer dan ooit belangrijk is dat iedereen de eigen competenties een leven lang versterkt, uitbreidt of vernieuwt en vraagt van iedereen een grote wendbaarheid en flexibiliteit. Internationaal en Vlaams onderzoek tonen het belang aan van brede transversale vaardigheden om later in het leven duurzaam inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt of om volwaardig aan de samenleving te kunnen participeren.³

Nochtans kan de leercultuur in Vlaanderen nog een flink stuk beter. Met een participatie van 8,6% van de 25-64 jarigen aan opleiding of vorming in 2019 zit Vlaanderen in de lagere middenmoot in vergelijking met andere Europese landen. Dat is ver onder de benchmark van 15% die afgesproken is in het kader van het 'Education and Training 2020'-kader.⁴ Bovendien zijn het vaak de meest kwetsbaren die weinig deelnemen aan vormen van bijscholing en levenslang leren. Zowel de OESO als het PIAAC-onderzoek⁵ waarschuwen dan ook voor dit Mattheüseffect.

In de beleidsnota voor Onderwijs 2019-2024⁶ staat de uitdrukkelijke ambitie om van Vlaanderen tegen 2024 een lerende samenleving te maken. Daartoe werd samen met het beleidsdomein werk een partnerschap levenslang leren opgericht waarvoor vier prioritaire uitdagingen werden geformuleerd: iedereen leergretig maken; leren toegankelijk maken; vraag en aanbod goed afstemmen; leren wordt werken en werken wordt leren.⁷ Volwassenen aansporen om te blijven leren wordt echter een hele uitdaging in een Vlaanderen waar het begrip 'leercultuur' nog onvoldoende is ingeburgerd en waar de Vlaming moeilijk te verleiden is om deel te nemen aan vorming en opleiding.

Vormen van afstandslernen zijn te weinig ingeburgerd

De coronacrisis zorgt ervoor dat heel wat opleidingen in het volwassenenonderwijs noodgedwongen een combinatie zijn tussen afstandsonderwijs en contactonderwijs. Deze vorm van 'blended learning' vormt voor heel wat cursisten én centra een uitdaging.

¹ Vlaamse Regering, Vlaams Regeerakkoord 2019-2024, p. 20

² 'Vlaanderen herleeft' Aanbevelingen voor maatschappelijke relance naar aanleiding van COVID-19, p. 7, 33, 35, 54, 81, 83

³ Hanushek, Schwerdt, Woessmann en Zhang (2017), General Education, Vocational Education, and Labor-Market Outcomes over the Life-Cycle. In: Journal of Human Resources, 52, pp. 49-88.

Hampf en Woessmann (2017), Vocational vs. General Education and Employment Over the Life-Cycle: New Evidence from PIAAC. Paper presented at the 4th international PIAAC conference, Singapore.

Laurijssen en Glorieux (2017), De arbeidsmarktperspectieven van een beroepsgerichte opleiding. Een analyse van de eerste jaren van Vlaamse schoolverlaters op de arbeidsmarkt. Gent: Steunpunt Onderwijsonderzoek. Geraadpleegd op 05.09.2018 op http://socipc1.vub.ac.be/torwebdat/publications/t2017_20.pdf

Lavrijsen en Nicaise (2014), Life cycle patterns in the labour market returns to vocational education. Evidence from the LFS and PIAAC, Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen, Leuven. Geraadpleegd op 05.09.2018 op https://steunpuntssl.be/Publicaties/Publicaties_docs/ssl-2014.05-1-1-1-life-cycle-patterns-in-the-labour-market-returns-to-vocational-education

n

⁴ EAK Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

⁵ Martin (2018), Skills for the 21st century. Findings and policy lessons from the OECD survey of adult skills. OECD Education Working Papers; PIAAC, <https://www.oecd.org/employment/skills-and-work/adult-learning/>

⁶ Beleidsnota 2019-2024 Onderwijs. p. 14

⁷ 'De lerende samenleving' Conceptnota voor de Vlaamse Regering (12/06/2020).

Het PIAAC-onderzoek leert dat Vlaanderen de laagste participatie van alle deelnemende landen kent aan vormen van afstandslernen voor opleidingen van volwassenen in de periode voor de coronacrisis. Dat geldt ook voor volwassenen met sterke digitale vaardigheden.⁸

Een analyse van het afstandslernen in het volwassenenonderwijs tijdens de lockdown door de OESO, duidt op het belang van digitale basisvaardigheden als noodzakelijke randvoorwaarde. Voor veel leraren is het overschakelen op afstandslernen een uitdaging en dus pleit de OESO voor een gerichte en doorgedreven professionalisering.⁹

Het opleidingsaanbod in het volwassenenonderwijs is kwalificerend van aard en wordt afgesloten met een vorm van evaluatie of assessment. Op vlak van digitale evaluatie mist ook het volwassenenonderwijs ervaring.¹⁰

Digitale vaardigheden

De digitalisering van de samenleving stelt grote uitdagingen voor wie niet mee is op deze digitale trein. In 2019 beschikt slechts 36% van de Vlamingen over meer dan een basiskennis aan digitale vaardigheden. 38% van de Vlaamse bevolking beschikt echter over zwakke tot geen digitale vaardigheden en is dus kwetsbaar voor de toenemende digitalisering van de samenleving.¹¹ Deze coronapandemie heeft dit nog eens op scherp gesteld.

Hierin zit een opportuniteit voor het volwassenenonderwijs dat al geruime tijd een brede waaier aan ICT-opleidingen voor volwassenen aanbiedt, van de elementaire vaardigheden in de centra voor basiseducatie tot een brede waaier aan opleidingen van beginners tot gevorderden op het vlak van toepassingssoftware, sociale media, web-, video- en grafische toepassingen. Het aanbod in het volwassenenonderwijs is bovendien ideaal geplaatst om die groepen in de samenleving die versneld moeten omschakelen naar een digitale variant van hun beroeps- of vrijetijdsactiviteiten te ondersteunen.

Ongekwalficeerde uitstroom

Volgens het schoolverlatersrapport van de VDAB kampt Vlaanderen met 9,0% ongekwalficeerde schoolverlaters, waarvan 30,5% na één jaar als werkzoekend wordt geregistreerd¹². Ook tijdens de eerste lockdown haakten heel wat kwetsbare jongeren vroegtijdig af. Nochtans is een studiegetuigschrift¹³ of een diploma secundair onderwijs cruciaal. Het streefdoel is en blijft uiteraard dat zo veel mogelijk jongeren via de gebruikelijke weg een onderwijskwalificatie behalen. Jongeren zonder studiegetuigschrift of een diploma secundair onderwijs blijven namelijk kwetsbaar op de arbeidsmarkt waarbij hun tewerkstelling vaak niet voldoende duurzaam is. Deze bezorgdheid wordt onderstreept door de Vlaamse Onderwijsraad¹⁴.

Daarnaast is er een substantiële groep zogenaamde NEET-jongeren. Deze groep 15- tot 24-jarigen is niet aan het werk en volgt geen onderwijs of vorming. In Vlaanderen bevindt 7,8% van de jongeren in de leeftijdscategorie 18- tot 24-jarigen zich in die situatie.

⁸ PIAAC, <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-potential-of-online-learning-for-adults-early-lessons-from-the-covid-19-crisis-ee040002/>

⁹ OECD (2020), The potential of online learning for adults: Early lessons from the COVID-19 crisis, 2020

¹⁰ Idem 'Vlaanderen herleeft' Aanbevelingen voor maatschappelijke relance naar aanleiding van COVID-19, p. 7, 33, 35, 54, 81, 83

¹¹ Statbel, ICT-enquête huishoudens, 4 februari 2021 (<https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/digitale-kloof-blijft-breed-tussen-laag-en-hooggeschoolden>)

¹² Schoolverlatersrapport: Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen – editie 2020, VDAB, p. 15

¹³ studiegetuigschrift verwijst hier naar het studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het secundair onderwijs.

¹⁴ Vlor-advies: meer kruisbestuiving tussen wegen naar een diploma secundair onderwijs

Een analyse van de Rijksdienst voor de Sociale zekerheid over de eerste maanden van de coronacrisis toont aan dat de volledige of gedeeltelijke sluiting van heel wat ondernemingen een grote impact heeft, niet in het minst op jongeren¹⁵. Die impact is bijzonder divers, niettemin staat vast dat een economische crisis voor veel jongeren en werknemers ook een moment is om hun levensloopbaan een andere wending te geven, bijvoorbeeld richting knelpuntberoepen. Het volwassenenonderwijs kan in de bij- en omscholing van deze werknemers en de kwetsbare jongeren een belangrijke rol vervullen.

2. Speerpunten en acties

Met de relancemiddelen willen we van het volwassenenonderwijs een sterk merk maken én het een boost geven om meer dan ooit de speler te worden die de sociale mobiliteit van mensen faciliteert, via omscholing, bijscholing en kwalificering. We vertrekken vanuit de achterstand die het volwassenenonderwijs opliep door de coronacrisis om het een voorsprong te geven en pakken tegelijkertijd de structurele problemen aan. We mikken daarom naast een grotere naamsbekendheid, toeleiding bij het grote publiek en een sterke verankering in de regionale context op inhoudelijke vernieuwingen die het volwassenenonderwijs een sterkere arbeidsmarktgerichte focus en een 21ste eeuwse karakter geven. Flexibiliteit, innovatie en duurzame verankering staan voorop. Om deze ambitie waar te maken richten we ons op vier inhoudelijke speerpunten waaraan 13 actielijnen worden gekoppeld. De vier speerpunten zijn: :

- 1) een sterke promotiecampagne 'Levenslang Blijven Leren' in het volwassenenonderwijs;
- 2) het versterken van arbeidsmarktkansen voor alle Vlamingen die er nood aan hebben;
- 3) het versterken van digitale competenties van een ruim doelpubliek;
- 4) het gericht inzetten op een gekwalificeerde uitstroom.

Speerpunt 1: Het volwassenenonderwijs vervult een belangrijke rol in het stimuleren van elke Vlaming om levenslang te blijven leren.

We willen deze ambitie waarmaken door:

1. een wervende Vlaanderenbrede promotiecampagne;
2. een opleidingskompas te ontwikkelen;
3. een lokale doeltreffende informatieverstrekking met aandacht voor kansengroepen in samenwerking met lokale partners en bestaande initiatieven.

De brede mediacampagne moet ondersteunend werken aan het beter en breder op de kaart zetten van het volwassenenonderwijs in kader van onder meer "Jaar van de Opleiding 2021".

In een eerste fase spelen we kort op de bal met een snelle en actieve campagne gericht op het brede publiek en in het bijzonder op specifieke doelgroepen die ten gevolge van de covid-19 pandemie nood hebben aan her- of omscholing. Daarnaast leggen we een stevige en brede basis voor het profileren van het volwassenenonderwijs als sterk merk bij het grote publiek. Daarom richt de campagne zich niet enkel tot potentiële cursisten, maar ook tot de vele organisaties waarmee de centra lokaal kunnen samenwerken. Potentiële samenwerkingspartners zijn immers vaak nog te weinig bekend met de diversiteit aan opleidingsmogelijkheden binnen het volwassenenonderwijs.

¹⁵ Dynam working paper in het kader van de samenwerking met RSZ, RVA, KSZ, BISA, DWSE en IWEPS (https://www.dynamstat.be/files/publications/DynamRelease2020_NL.pdf)

De Vlaanderenbrede communicatiecampagne gericht op het volwassenenonderwijs moet dus inspelen op de acute noden (zoals het dalend aantal inschrijvingen, stijgend aantal werkzoekenden, toename in de vraag naar om- en bijscholing) maar ondersteunt ook de initiatieven die we binnen het volwassenenonderwijs lanceren om een antwoord te bieden op de structurele problemen zoals de lage participatie aan levenslang leren in Vlaanderen, de digitalisering, de positie van de kansengroepen op de arbeidsmarkt en de ongekwalificeerde uitstroom.

De promotiecampagne gaat gepaard met een doelgerichte oriëntering van volwassen (kandidaat)-cursisten naar het meest passende opleidingsaanbod en een objectieve informatieverstrekking over de mogelijkheden en randvoorwaarden om als volwassene te leren. Bij de uitwerking van de campagne stemmen we onderling af met campagnes in andere sectoren die eveneens gericht zijn op levenslang leren met als doel het resultaat voor alle betrokken sectoren te maximaliseren.

Het creëren van meer duidelijkheid bij (potentiële) cursisten over alle mogelijkheden om via het volwassenenonderwijs in Vlaanderen levenslang te leren, is niet vanzelfsprekend. Eerdere pogingen bleken niet altijd een groot succes, zoals bijvoorbeeld de wordwatjewil-databank en -website. De recentere website Onderwijskiezer is wel doeltreffender, maar is gericht op oriëntering van scholieren en studenten. Daarom ontwikkelen we een duidelijk en laagdrempelig opleidingskompas. Deze tool zal niet alleen het actuele opleidingsaanbod voor volwassenen presenteren, maar ook kandidaat-cursisten de juiste richting wijzen bij het bepalen van hun leernoden.

Om alle beoogde doelgroepen te bereiken en hen te begeleiden bij hun leervraag zal een outreachende aanpak vereist zijn. Daarom activeren we een sterke netoverstijgende regionale samenwerking van de centra met lokale partners die deze functie reeds opnemen zoals VDAB, agentschap integratie en inburgering, OCMW, Huis van het Nederlands en de Leerwinkels.

Speerpunt 2: Versterken van arbeidsmarktkansen via om- en bijscholen

Dit relanceplan heeft de ambitie om het volwassenenaanbod te versterken op het vlak van duurzame arbeidsmarktgerichte kwalificatiemogelijkheden met een 21ste-eeuws karakter en dit zonder afbreuk te doen aan de brede vorming en het divers en wijdverspreid aanbod waarmee het volwassenenonderwijs zich vandaag al onderscheidt van andere opleidingsverstrekkers.

We ontplooiën daartoe volgende acties:

1. het actief inspelen op lokale arbeidsmarktbehoeften;
2. het versneld ontwikkelen van toekomstgerichte curricula en infrastructuur;
3. een doorgedreven EVC-beleid;
4. het verruimen van flexibele opleidingsmogelijkheden zoals een vakantieaanbod;
5. een inzet op geïntegreerde trajecten (in het bijzonder voor NT2-leerders en laaggeletterden);
6. het verder ontwikkelen van verschillende vormen van hybride leren in functie van een flexibel en gedifferentieerd aanbod.

Inspelen op lokale arbeidsmarktbehoeften

Mensen die een duurzame wending willen (of moeten) maken in hun beroepsloopbaan en dus een nieuwe basiskwalificatie willen behalen, kunnen hiervoor in de centra terecht. Ze krijgen er een brede vorming gericht op competenties die in sterk verschillende contexten bruikbaar zijn. In die zin biedt het volwassenenonderwijs een beroepsvorming aan met maximale duurzame kansen op de arbeidsmarkt. Hierbij is een nauwe samenwerking met de VDAB en Actiris onmisbaar en zetten

we vooral in op opleidingen richting de knelpuntberoepen met het oog op een duurzame kwalificatie. Op die manier geven we mensen de kans om hun carrière een nieuwe wending te geven. Voor wie door een combinatie van de opleiding Aanvullende Algemene Vorming en een beroepsopleiding het diploma SO wil behalen, is een OKOT (Onderwijs kwalificerend opleidingstraject) mogelijk. Voor werklozen worden intensieve OKOT-trajecten in samenwerking met VDAB aangeboden.

Aangezien de lokale noden verschillen, geven we de cvo en cbe de opdracht om op basis van een regioscan een opleidingsaanbod uit te bouwen op maat van de lokale behoeften. Op die manier willen we de regionale verankering van het volwassenenonderwijs stimuleren wat op zijn beurt de naamsbekendheid van de sector ten goede komt.

Flexibel inspelen op toekomstgerichte opleidingen in een sterk lokaal netwerk

We zetten in op een versnelde omzetting van beroepskwalificaties naar nieuwe opleidingen. Bij de versnelde omzetting focussen we vooral op toekomstgerichte vernieuwende opleidingen waarbij de focus ligt op zorgberoepen, STEM en Green Deal. Door technische beroepsopleidingen zoals bijvoorbeeld koeltechnieken, HVAC, installateur van hernieuwbare energie... te moderniseren in functie van artificiële intelligentie en augmented virtual reality, anticiperen we op toekomstige noden. We ondersteunen de centra hierbij en moedigen een samenwerking met het beroepsgericht onderwijs (onder meer met secundaire scholen die TSO, BSO en DBSO aanbieden) en met sectorale organisaties op het vlak van infrastructuur aan. Voor personeelsleden uit de zorgsector zijn er momenteel al tal van uitbreidingsmodules waarvoor een aanbod via (een deel) afstandsonderwijs een meerwaarde zou zijn.

Daarnaast is een lokale en regionale samenwerking met bedrijven bijzonder belangrijk. Om deze doelstelling waar te maken ondersteunen we de centra in onderlinge samenwerking met het oog op het ontwikkelen van een regionaal afgestemd aanbod op basis van een onderbouwde regioscan. Waar nodig versoepelen we de bestaande procedures om een vlotte afstemming van het aanbod op de regionale en lokale behoeften mogelijk te maken (bijvoorbeeld procedure opmaak opleidingsprofielen en procedure voor de aanvraag van een tijdelijke onderwijsbevoegdheid).

Vertrekken vanuit leernoden en -behoeften bij de cursist

Het volwassenenonderwijs heeft niet alleen een brede waaier aan beroepsopleidingen, maar kan deze ook in functie van de doelgroep flexibel aanbieden via een modulaire structuur. Momenteel worden de opportuniteiten hiervan nog onvoldoende benut. We voorzien in een gerichte stimulering op dit vlak en werken desgevallend wettelijke belemmeringen weg.

Het doel- en maatgericht inspelen op de competenties die cursisten al bezitten via het Erkennen van Verworven Competenties (EVC), Erkennen van Verworven Kwalificaties (EVK) en EVC-assessments, vormt eveneens nog een uitdaging. Het huidige financieringsmechanisme werkt op dit vlak contraproductief en verdient een bijstelling. Volwassenen die zich als cursist inschrijven, hebben vaak al via een eerdere opleiding, in hun job(s) of via informeel leren competenties verworven. We willen dat elke cursist bij zijn binnenkomst een screening krijgt in functie van een vlot traject naar de juiste modules. Als bij die screening blijkt dat een potentiële cursist niet de volledige opleiding moet doorlopen maar vrijstellingen kan krijgen, is de kans veel groter dat hij volhoudt. Dit kan dus een win-win situatie zijn: de potentiële cursisten haken minder af en behalen het bewijs van een beroepskwalificatie, de centra genereren middelen door de inschrijvingen en de reeds bestaande kwalificatiebonus en de maatschappij telt meer gekwalificeerde mensen.

Daarom voorzien we relancemiddelen voor het uitwerken van een gemeenschappelijk vrijstellingenkader ter ondersteuning van de centra. Centra bundelen hun expertise in het versneld

uitwerken van vrijstellingstesten (inhoud, afnamemodaliteiten...) met respect voor de rol die de pedagogische begeleidingsdiensten hierin opnemen.

Dit geldt in het bijzonder voor het tweedekansonderwijs. We maken werk van een inhoudelijke vernieuwing van de algemene vorming en van een nauwere samenwerking en betere afstemming met de examencommissie (zie infra).

Een flexibele organisatie van het aanbod

Voor werkenden die zich naast hun werkuren willen herscholen zijn er avond- en/of weekendopleidingen, al dan niet in vormen van hybride leren waarbij contactlessen met afstandsonderwijs en werkplekleren worden gecombineerd. Werkenden die met steun van hun werkgever (al dan niet in het kader van het Vlaams Opleidingsverlof) willen omscholen of bijscholen, herintreders of werklozen kunnen overdag een opleiding volgen. Verschillende vormen van hybride leren worden verder ontwikkeld.

Duale trajecten bieden op dit vlak eveneens perspectief. Op die manier kan het volwassenenonderwijs cursisten aantrekken die anders moeilijk de stap zetten naar een opleidingsaanbod. We houden de vooropgestelde timing aan om vanaf september 2022 het duaal leren uit te rollen in het volwassenenonderwijs met een aangepast beleidskader, rekening houdend met de eigenheid van deze leerweg en de diversiteit van de potentiële doelgroep.

Een aanbod tijdens vakantieperiodes kan nieuwe cursisten aantrekken. Meestal houden de arbeidsmarkt en de schoolvakanties elkaar in evenwicht. Schoolvakanties kenmerken zich door een lage aanwervingsgraad en daling in het aantal vacatures. Dat maakt van schoolvakanties een uitgelezen periode voor intensief opleidingsaanbod gericht op een versterkte (her)intrede op de arbeidsmarkt. Vandaag beperkt het zogenaamde 'zomeraanbod' zich in hoofdzaak tot NT2-modules. Dit vakantieaanbod willen we substantieel verruimen. Waar nodig passen we de regelgeving aan in overleg met de sociale partners.

Het gelijktijdig geïntegreerd aanbieden van een module uit een beroepsopleiding en een ondersteunende module biedt een meerwaarde omdat deze aanpak de functionaliteit van de opleidingen ten goede komt en bevorderlijk is voor de leermotivatie en het leerproces van de cursist. In die zin is een optelsom van de duur van de afzonderlijke modules niet noodzakelijk. Daarom werd voor het gelijktijdig geïntegreerd NT2-onderwijs een afwijking op de normale onderwijstijd voorzien. Sinds 1 september 2019 kunnen cbe en cvo aan cursisten gelijktijdig de inhoud van een NT2-module en de inhoud van een module van een andere opleiding aanleren. Maximaal de helft van de normale duur van de NT2-modules of Alfa-NT2-modules kan zo gelijktijdig met een andere opleiding aangeboden worden. Voorwaarde is wel dat de gelijktijdige lessen door twee lesgevers (de NT2-lesgever en de lesgever van de andere opleiding) gegeven worden. Voor de cursisten betekent dit dus een tijdswinst. Samen met de geïntegreerde aanpak zorgt dit voor minder uitval van cursisten. Ook deze opportunititeit willen we uitbreiden.

In het versterken van arbeidsmarktkansen hebben de cbe een belangrijke rol te vervullen. Veel laaggeletterde volwassenen hebben nood aan een extra ondersteuning om een beroepsopleiding met succes te doorlopen. Door een gericht en geïntegreerd gelettertheidsaanbod op vlak van rekenvaardigheden, Nederlands, Leren leren of ICT-competenties te voorzien, kunnen de cbe en cvo de slaagkansen van deze cursisten aanzienlijk verhogen en hun perspectief verruimen. Dergelijk ondersteunend gelettertheidsaanbod kunnen de centra ook voor opleidingen buiten het volwassenenonderwijs organiseren, bijvoorbeeld op vraag van VDAB. De sector volwassenenonderwijs kan drempelverlagend werken door het aanbod van cbe en cvo beter af te stemmen en vorm te geven in functie van de noden en interesses van laaggeletterde cursisten.

Speerpunt 3: Versterking van digitale competenties

Digitale en technologische evoluties hadden nooit eerder zo'n impact op ons leven. Digitalisering leidt tot nieuwe kansen. Iedereen voldoende digitale basiscompetenties aanreiken is echter niet evident. Daarom beperkt dit relanceplan zich niet tot algemene digitale vaardigheden voor de samenleving, maar is er ook expliciet aandacht voor gerichte opleidingen voor mensen die plaats- en tijdsonafhankelijk werken en het gericht ontwikkelen van hun digitale vaardigheden.

We ontwikkelen volgende acties:

1. een maatgericht aanbod digitale vaardigheden voor alle werknemers (inclusief onderwijspersoneel en kansengroepen);
2. het invoeren van doorgedreven flexibele vormen van hybride leren en een digitale cultuur.

Een maatgericht aanbod voor het versterken van werknemers en onderwijspersoneel in het bijzonder

Er is nood aan een maatgericht en duurzaam aanbod rond het versterken van digitale vaardigheden van werknemers die in de toekomst blijvend telewerken en die vandaag nood hebben aan een uitbreiding van hun competenties op dit vlak (Bv. in gebruik van cloudomgeving, digitaal samenwerken, digitaal vergaderen, webinars maken, ...).

Binnen het ruimere onderwijsveld schenken we meer aandacht aan de versterking van ICT-vaardigheden van leraren in het kader van de Digisprong. Het volwassenenonderwijs zal in het aanbieden van deze cruciale beroepsvaardigheden een belangrijke rol spelen en een geschikt aanbod organiseren voor leerkrachten. De bestaande modules ICT in een Educatieve Context worden vandaag te weinig benut. Ook rond andere thema's (ICT en Sociale Media, ICT en Administratie, Webcontent, ICT-programmeren, augmented reality...) kunnen de centra een kwaliteitsvol aanbod uitwerken voor onderwijsprofessionals. Dit aanbod moet zowel door individuele leerkrachten uit verschillende scholen kunnen gevolgd worden, als op maat van een schoolteam worden uitgewerkt. Dit aanbod voor onderwijsprofessionals kan aan kracht winnen door afstemming met het lerend netwerk dat in het kader van het Voorsprongfonds wordt opgericht voor het delen van good practices betreffende de professionalisering van docenten in digitale didactiek en digitaal evalueren.

We versterken de digitale competenties bij kansengroepen die over onvoldoende digitale geletterdheidsvaardigheden beschikken zodat ook zij beter kunnen participeren aan een post-corona samenleving. Meer dan ooit moeten de cbe en cvo dus inzetten op het leren werken met digitale tools, het versterken van het probleemoplossend vermogen in een digitale context en de ontwikkeling van informatiegeletterdheid. Wie in algemene zin over onvoldoende digitale basisvaardigheden beschikt, moet hiervoor in het volwassenenonderwijs een functioneel aanbod kunnen krijgen.

Om maximaal in te spelen op deze noden rond digitale geletterdheid voorzien we in de mogelijkheid om een kwaliteitsvol maatgericht ICT-aanbod aan te bieden onder de vorm van open modules, zodat cursisten doelgericht kunnen werken aan de digitale vaardigheden die ze nog ontbreken met als doel de opleidingskansen en hun participatiemogelijkheden in de brede samenleving te vergroten. Met open modules kunnen de centra beter inspelen op concrete leervragen van cursisten en worden samenwerkingen met partnerorganisaties eenvoudiger en efficiënter. Het ICT-aanbod kan maximaal worden afgestemd op de ICT-noden van de cursist bij de gevolgde opleiding en vergroot de kans dat cursisten in die opleiding slagen en tegelijk ook digitale

vaardigheden verwerven. Dit kwaliteitsvol ICT-aanbod verlaagt de drempels om doelgericht deel te nemen aan digitaal afstandsonderwijs.

Flexibele vormen van hybride leren

Vooraf voor de doelgroep van werkende cursisten die woekeren met hun tijd biedt afstandsonderwijs opportuniteiten. Vandaag is 100% afstandsonderwijs enkel toegestaan in de periode waarin er beperkende maatregelen van kracht zijn als gevolg van de coronacrisis. De vraag naar verankering dringt zich op. De verdere ontwikkeling van een tijds- en plaats onafhankelijk studieaanbod biedt zeker opportuniteiten om de doelgroep van volwassenen die er door werk- of gezinsverplichtingen niet altijd in slagen om elke week naar de les te komen, maar die wel in een cbe of een cvo een opleiding willen volgen, te bereiken. Daarom geven we de ontwikkeling en de versterking van doelgericht afstandsonderwijs binnen het volwassenenonderwijs alle kansen en passen waar nodig de regelgeving aan en geven we de centra impulsen om aangepaste (onderwijs)methodieken en -technologieën te ontwikkelen en doeltreffend te implementeren.

Daarnaast versterken we de mogelijkheden van online inschrijving, intake en interne leertrajectbegeleiding. Op deze manier verlagen we de drempel naar een volgehouden participatie, vooral voor kwetsbare doelgroepen.

Speerpunt 4: Gericht inzetten op kwalificatie

Het is duidelijk dat de coronacrisis een verhoogd risico op ongekwalificeerd uitstromen met zich meebracht. Heel wat kwetsbare leerlingen waren moeilijker te bereiken met afstandsonderwijs en haakten af. Veel van deze jongeren ervaren nu al, na enkele maanden vruchteloos meedingen op de arbeidsmarkt, dat ze weinig kansen of perspectieven hebben. Geconfronteerd met deze harde realiteit zullen velen van hen wellicht meer inzien hoe belangrijk een diploma SO is. Dit is dus het beste moment om hen te motiveren om dat diploma alsnog te behalen. Een nauwe samenwerking van het volwassenenonderwijs met VDAB en Actiris is hiervoor aangewezen. Een brede, onafhankelijk begeleiding naar en tijdens een geschikt individueel leertraject van deze jongeren biedt de meeste garantie op het succes.

We zetten in op volgende acties:

1. het terugdringen van ongekwalificeerde uitstroom via samenwerking en een outreachende aanpak;
2. een doorgedreven samenwerking met de examencommissie.

Ongekwalificeerde uitstroom terugdringen via samenwerking en een outreachende aanpak

Het terugdringen van ongekwalificeerd schoolverlaten is een prioriteit in het Vlaams regeerakkoord 2019-2024. Meerderjarige jongeren die het secundair onderwijs ongekwalificeerd verlaten, verdienen onze aandacht. Het gaat dan zowel om de jongeren die wel nog een opleiding volgen of aan het werk zijn maar zonder diploma SO geen duurzaam perspectief hebben, als de zogenaamde NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training). Door hen actief aan te spreken en met een aanklampende aanpak verder te begeleiden, moet het tweedekansonderwijs deze jonge mensen helpen bij het behalen van een diploma SO of een duurzame beroepskwalificatie. Voor de NEET-jongeren is daarvoor een intensieve samenwerking met organisaties die expertise hebben in het opsporen van en omgaan met deze jongeren van essentieel belang. Cruciaal daarbij is een individuele leertrajectbegeleiding met aandacht voor een haalbaar perspectief en het vlot erkennen van competenties in functie van een kort, intensief en relevant leertraject. Naast de outreachende aanpak in functie van de toeleiding naar het volwassenenonderwijs, is ook een versterking van de aanklampende cursistenbegeleiding tijdens het leertraject cruciaal. Op beide elementen zetten we gericht in.

Doorgedreven samenwerking met de examencommissie

Het volwassenenonderwijs is een aangewezen partner in het vermijden van de ongekwalificeerde uitstroom in een samenwerking met organisaties die zich bekommeren om de jongeren die niet

(meer) aarden in het gewone schoolse circuit en via de examencommissie op eigen tempo een diploma secundair onderwijs willen behalen. Een nauwere samenwerking tussen het tweedekansonderwijs en de examencommissie biedt meer mogelijkheden om jongeren alsnog hun diploma SO te laten behalen. We zetten dan ook in op een doeltreffende samenwerking tussen centra en de examencommissie¹⁶.

3. Monitoring en opvolging

Tot slot voorzien we in een accurate monitoring van 'Edusprong' zowel procesmatig als kwalitatief en op alle echelons. De onderwijsvernieuwingen op het werkveld zullen nauw worden opgevolgd zowel kwantitatief als kwalitatief. Bij elke actielijn voorzien we een opvolg- en evaluatiestrategie. De efficiënte besteding van de middelen wordt daarbij gericht opgevolgd.

Verder zetten we de onderwijsinspectie in. Tijdens de doorlichtingen nemen zij de impulsen op in het toezichtskader. De onderwijsinspectie zal over de implementatie rapporteren via de geijkte kanalen. Ahovoks zal de besteding van de middelen in samenspraak met de inspectie opvolgen. Het partnerschap levenslang leren zal ten gezette tijde over de voortgang van Edusprong geïnformeerd worden om afstemming te garanderen.

¹⁶ Vlor-advies: meer kruisbestuiving tussen wegen naar een diploma secundair onderwijs